

TOPICAL ASPECTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

Proceedings of X International Scientific and Practical Conference

Tokyo, Japan

13-15 June 2024

Tokyo, Japan

2024

UDC 001.1

The 10th International scientific and practical conference “Topical aspects of modern scientific research” (June 13-15, 2024) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2024. 602 p.

ISBN 978-4-9783419-2-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Topical aspects of modern scientific research. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/x-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-topical-aspects-of-modern-scientific-research-13-15-06-2024-tokio-yaponiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: tokyo@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 CPN Publishing Group ®

©2024 Authors of the articles

СТАНОВЛЕННЯ ЗАКЛАДІВ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (СЕРЕДИНА XX СТ.)

Сотер Марія Вікторівна,

к.п.н., доцент кафедри
соціальних та загальнотехнічних дисциплін,
Первомайський навчально-науковий інститут
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Первомайськ, Україна

Вступ. / Introductions. Нині до першочергових, ключових задач, що стоять перед технічною освітою в Україні й вимагають нагальних, термінових кроків щодо їх вирішення, варто віднести потребу згуртування рішучих дій щодо посилення й оптимізації різних аспектів підготовки фахівців інженерних спеціальностей як таких, що зумовлюють інноваційний розвиток, науково-технічний прогрес держави і є ключовими у повоєнній її відбудові.

Різні аспекти щодо становлення та функціонування технічних закладів вищої освіти України розглядали В. Барабаш, Т. Богданова, С. Бондаренко, Л. Влодарська-Зола, А. Ворох, І. Кузнецова, Г. Лебедь, О. Лучанінова, Т. Медведовська, С. Онопченко, О. Резніченко, І. Федосова, О. Юхно та інші. Проте, історичні аспекти цієї проблеми ще недостатньо висвітлені.

З огляду на вище сказане, вважаємо за доцільне дослідити історичні аспекти щодо становлення закладів технічної освіти України у середині XX століття, так як створення високоякісних наукових розробок не можливе без ретроспективного аналізу.

Мета роботи / Aim – здійснити ретроспективний аналіз становлення закладів технічної освіти України середини XX століття.

Результати та обговорення./ Results and discussion. Після Другої світової війни, зокрема в 50-60 рр. в Національній академії наук України з поміж інших найбільш швидко розвивався Відділ технічних наук. Наукові

установи Академії спрямовували свої зусилля на розвиток техніки і технології тогочасного виробництва, внаслідок чого у них часто переважала прикладна тематика [4, с. 88]. Тобто посилювалася роль інженерно-технічних напрямів роботи й підготовки, а відтак і технічних закладів вищої освіти України.

Після пленуму ЦК КПРС з проблем науково-технічного прогресу у липні 1955 року експертами було проаналізовано стан радянської промисловості у світовому контексті, що дозволило виявити суттєві відставання від країн заходу у переважній більшості технічних напрямків. Як наслідок, питому вагу бюджетних витрат на технічну освіту та науку було збільшено. Мережа науково-дослідних установ почала зростати, зокрема в АН УРСР. Підвищився престиж наукової роботи, вона почала краще оплачуватись. До того ж вчені отримали можливість виїжджати за кордон для ознайомлення з досягненнями світової науки [4, с. 91-92]. Вище вказані фактори сприяли інтенсифікації іншомовної складової підготовки фахівців інженерно-технічних спеціальностей без якої було не можливо якісно і продуктивно здійснювати закордонні відрядження, спілкуватися з іноземними колегами й обмінюватись передовим досвідом.

У 1947 році Інститут енергетики розділено на дві установи – електротехніки та теплоенергетики, які в подальшому досягли значних результатів. У першому з них (Інституті електротехніки) створено лабораторію моделювання та обчислювальної техніки. У цій лабораторії під керівництвом С. Лебедева у 1948–1950 рр. було створено першу в континентальній Європі електронну цифрову обчислювальну машину. В іншій лабораторії Інституту досліджувалися закономірності передачі електроенергії на великі відстані. У подальшому рекомендації вчених виявилися надзвичайно корисними для будівництва наддальніх ліній електропередач [4, с. 96].

Починаючи з середини 40-х рр. XX століття значними також були досягнення Інституту чорної металургії і Науково-дослідного інституту чорної металургії, які головню вивчали проблеми доменного виробництва. Відзначається, що уперше у світовій практиці в Україні було імплементовано

метод використання природного газу в доменних печах (З. І. Некрасов, І. І. Коробов, М. І. Красавцев, В. І. Суровов, Г. Г. Орешкін, І. Б. Страшников та інші) [6, с. 303].

У 1945 році (15 листопада) на базі відділу металофізики Інституту чорної металургії АН УРСР засновано Лабораторію металофізики АН УРСР, яка стала прямою наступницею Дніпропетровського фізико-технічного інституту (ДФТІ) у галузі фізики металів [2]. У 1954 році (6 жовтня) Лабораторію металофізики було перетворено в Інститут металофізики АН УРСР [6, с. 488].

З 50-х рр. ХХ століття чималі здобутки були також в Інституті електрозварювання імені Є. О. Патона (нині Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України), де інтенсивно розвивалося дослідження в галузі спеціальної електрометалургії, зокрема за наставництва та під головуванням Є. О. Патона вперше у світі було розроблено спосіб електрошлакового зварювання й започатковано базу щодо спеціальної електрометалургії високоякісних металів [1]. Також під керівництвом Є. О. Патона здійснювалися вдалі розробки в галузі мостобудування, у тому числі з використанням зварювання для створення мостових конструкцій. У 1953 році у Києві було «відкрито рух по найбільшому в Європі суцільнозварному автодорожньому мосту через р. Дніпро, довжиною біля півтора кілометра» [там само]. Також вченими інституту з ініціативи Б. Є. Патона «створено першу у світі електрошлакову піч, яка стала до ладу 1958 року на заводі «Дніпроспецсталь»» [6, с. 305].

У 1951 року у Львові засновано Інституту машинознавства і автоматики (згодом Фізико-механічний інститут АН УРСР, нині Фізико-механічний інститут імені Г. В. Карпенка НАН України) [6, с. 488].

У 1955 році у Києві засновано Інститут металоцераміки та спеціальних сплавів (з 1964 року Інститут проблем матеріалознавства АН УРСР, нині Інститут проблем матеріалознавства імені І. М. Францевича НАН України) [6, с. 488]. Він у зазначений період, поряд зі значними «фундаментальними дослідженнями в галузі наукових основ порошкової металургії, теорії і

технології композиційних матеріалів, фізичної хімії поверхневих явищ, хімії та матеріалознавства тугоплавких сполук, Інститут став ініціатором та організатором цілої серії цехів і дільниць з виробництва нових порошкових матеріалів і сировини для них, у тому числі найбільшого в Європі Броварського заводу порошкової металургії» [3].

У 1957 році у Києві засновано Інститут автоматики, Обчислювального центру АН УРСР (згодом Інститут кібернетики імені В. М. Глушкова АН УРСР, нині Інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України) [6, с. 488].

У 1960 році у Києві засновано Інститут геофізики АН УРСР (нині Інститут геофізики НАН України), Інститут напівпровідників АН УРСР (нині Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України), у Харкові – Фізико-технічний інститут низьких температур АН УРСР (нині Фізико-технічний інститут низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України) [6, с. 489].

Констатуємо, що «збільшення потреб у інженерно-технічних кадрах посилює роль технічних закладів вищої освіти в Україні й було зумовлено переважно регіональними особливостями й потребами певної галузі» [5].

Висновки./Conclusions. Таким чином, середина ХХ століття в Україні характеризувалася посиленням ролі, інтенсифікацією розбудови, відкриттям та становленням нових технічних закладів вищої освіти, що було зумовлено, по-перше, «потребою у відбудові держави та її інфраструктури після Другої світової війни», по-друге, «інтенсифікацію науково-технологічного розвитку держави й усіх її технічних галузей (важкої промисловості, гірничовидобувної промисловості, ядерної (атомної) промисловості, машинобудування, електроенергетики, металургійної, хімічної, нафтової та газової промисловості тощо)» [5]. У подальшому вище згадані заклади технічної освіти відігравали та продовжують відігравати неабияку роль, яку важко переоцінити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Історія Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона Національної академії наук України. URL: <https://paton.org.ua/institut/istoriya/pro-zasnovnika/>

2. Історія Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України. URL: <https://www.imp.kiev.ua/?lang=ukr&a=history>

3. Історія Інституту проблем матеріалознавства імені І. М. Францевича НАН України: заснування, директори та важливі події. URL: <http://www.materials.kiev.ua/science2.0/info/history.jsp>

4. Национальная академия наук Украины. 1918–2008: к 90-летию со дня основания / Глав. ред. Б. Е. Патон. К.: Изд-во КММ, 2008. 670 с.

5. Сотер М. В. Історичні та соціально-економічні передумови посилення ролі технічних закладів вищої освіти України (середина ХХ століття). *Педагогічний альманах: збірник наукових праць* / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Випуск 55. 2024. С. 284-291. URL: <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.508>

Українська Радянська Енциклопедія. Українська Радянська Соціалістична Республіка: Т. 11 / ред. кол. О. К. Антонов, Ф. С. Бабичев, Б. М. Бабій, М. П. Бажан та ін. 2-ге вид. Київ: У